

La cosa

“Però la cosa certa és una altra: ‘El sentiment anticatalà té arrels històriques, i no ha estat superat’, digué Pujol, i és també cert. I ara Josep Borrell diu que no, que no hi ha anticatalanisme a Espanya, que és una imaginació, que ell no l’ha experimentat mai, aquest sentiment. També té raó: ‘ell’ no el nota. Ell ha fet una notable carrera no sentint el sentiment, negant ‘la cosa’”

Dimecres 11 de març, quan vostès llegiran açò farà un mes, tots els diaris parlaven de la cosa: “la cosa” que és políticament molt incorrecte designar pel seu nom, i més incorrecte encara, i més difícil, explicar i descriure. Aquests dies d’abril, la cosa ha tornat a fer aparició, subterrània, implícita, subtilment negada, com ha de ser. Hi ha un recull de contes d’Alberto Moravia que es diu així, *La cosa*, i al final de la primera narració, que dona títol al volum, apareix una escena que l’autor vol que el lector endevine. El lector ha de situar-se en una finestra d’un mas o casa de camp, des d’on mira la protagonista, i veure el mateix que veu ella: la cosa. Ha de veure dues dones, una d’elles en topless, amb slip i botes roges, que porta del ramal un pony de crinera llarga i amb una corona de flors al coll. Darrere, portant-li la cua com qui portaria el ròssec d’un sobirà, diu Moravia, anava l’altra dona. S’aturen darrere d’unes mates, el pony no es veu, i una de les dones, la primera, desapareix també de la vista, ajupida, mentre l’altra, dreta, contempla allò que està passant. Després, és la primera la que s’ajup i la segona mira. Està passant, amagada a la vista de l’espectador i del lector, la “cosa” que l’autor no vol descriure. Alguna cosa tèrbola entre dues dones i un pony, una cosa que més val no explicar amb detall.

I la vida, la història, la política, estan plenes de “coses” que s’amaguen darrere d’unes mates, d’una cortina o de pantalles de fum. Coses confuses i poc elegants d’explicar, coses a la vora de, o directament dins, de la pornografia. Que pot ser pornografia física, metafísica, ideològica, o la que en cada moment corresponga. Allò que provoca reaccions de les glàndules o la producció de líquids considerats baixos o viscosos. Coses que no solem dir pel seu nom, i quan les diem provoquem escàndol en els oients o lectors benpensants. La cosa a què m’estic referint, la que portaven els diaris ara fa exactament un mes, és d’aquest gènere i substància, i el senyor Jordi Pujol tingué la poca prudència de dir-la pel seu nom: “Hi ha alguna cosa profundament anticatalana a Espanya”, va dir. Va anomenar allò que la correcció considera innominable, i el soroll resultant va durar dies i dies. Doncs bé, ha passat un mes,

jo vaig llegir una discreta quantitat de pàgines de premsa sobre les paraules de Pujol i sobre la cosa, i des d’un primer moment vaig pensar, i pense, que la cosa era certa. Ja ho pensava abans, evidentment, ja ho pensàvem tots, i ho sabíem, i ho saben els qui se n’escandalitzen molt púdicament. No diré que fóra encertat al·ludir als bascos i als morts d’ETA (“A qui hem de deixar de matar per ser més simpàtics que els bascos”), i el senyor Pujol ja demanà fet ben rar en un polític, les excuses del cas. Però la cosa certa és una altra: “El sentiment anticatalà té arrels històriques, i no ha estat superat”, digué Pujol, i és també cert. I ara Josep Borrell diu que no, que no hi ha anticatalanisme a Espanya, que és una imaginació, que ell no l’ha experimentat mai, aquest sentiment. També té raó: *ell* no el nota. Ell ha fet una notable carrera no sentint el sentiment, negant “la cosa”, negant-se. Em sembla perfecte, com a opció personal i política: és l’única manera de ser acceptat pels “altres” amb totes les conseqüències, fins a la presidència del govern espanyol, si és possible (és possible?).

Però la cosa és real: la cosa profundament anticatalana d’Espanya. Anticatalana, no antibasca. I explicava Pujol (això deia l’*Abc* que, aquell dia 11 de març, els ferrocarrils espanyols em regalaren al tren) que un col·laborador seu, conseller o el que fóra, acabava de tornar de Madrid sorprès pel fet que, en una reunió amb empresaris, tothom es mostrava molt preocupat per la “lleï del català” i ben poc pels morts que ETA acabava de fer a Sevilla. La cosa inexplicable, innominable, tèrbola. O no tan inexplicable: l’explicació és que els bascos, per als castellano-espanyols, són en últim extrem de la pròpia família. Nascuts al mateix lloc, de la mateixa “sang” (metàfora) de Castella la Vella i de la Rioja, de Burgos a Vitòria i a Navarra. El castellà —i els castellans— va nàixer de la mà del basc: són de casa. Els bascos són, ara mateix, el fill rebel o díscol, que fins i tot pot cometre un delictes, però sempre és el fill. I els catalans són d’una altra casa. No són part fundacional de la família. Amb els qui són de casa, hom es baralla, fins i tot violentament, i al final no passa res, tot es perdona. Amb els altres, entra en acció la cosa. La pornografia. I tornant a Moravia, no se sap qui fa de pony i qui d’espectador. O sí.